UNIVERSITY OF ZAKHO
Zakho Centre for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکولینێن کوردی

چەمسەیدی
سەیدا عەلی
دیوانا

ڤەوژارتن و بەرهەڤکرن
ماهر عبدالرحمان بەرواری

دیوانا

سەید عەلیێ چەمسەیدی

ڤەوژارتن و بەرهەڤکرن

ماهر عبدالرحمن بەرواری

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بو ڤەکولینێن کوردی

سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

پەرتووك	دیوانا سەید عەلیێ چەمسەیدی
ڤەوژارتن و بەرهەڤکرن پێداچوون	ماهر عبدالرحمن بەرواری ئەمیر سەید حامد
چاپ	ئێکێ/ ٢٠٢٢
دیزاین بەرگ	دیـــار عـبـدالله جەگەرخوین جەمیل وارهێل عبدالباقی
ISBN ژمارا سپاردنێ	978-9922-661-09-4 D- / ٢٥٢٤ / ٢١

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

© مافێ چاپێ یێ پاراستیە بۆ
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

zcks@uoz.edu.krd +964 750 471 0863
Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

دیوانا

سەید عەلیێ چەمسەیدی

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

سەحكەن حنێرێن شاعری(1)

سەحكەن حنێر و شعرێن ئەڤی "شێرێ زەمانی"[2]
سەرپشكێ "وانا هەمانا"، شاعر و لێزانی
ب شعر و ناز و سوحبەتان دیوان تە شاراندن
ب سەلیقە و گەلەك جوان بابەت ئازراندن
خامە سەردچەمینیت، شەرمزار خوە دبینیت
دەفتەر خوە ب شعرێن شاعری جوان دخەملینیت
تە ژ شاهێ شاعران شعر و سەلیقە و داستان
ژ "موخلصی" ئیلهام و زانین و باغێ كوردستان
ئەی ئەوێ خاندن هەردەم شەرمێ ژ تە دكەتن
بۆ شعر و حنێرێن تە تم، سۆجدێ دبەتن
گەر تە هەڤبەركەین ب دەم و چەرخێ ئەم تێدا
عمفەری تۆ خۆش شاعری، شاعران مور لێدا

---

(1) شعرا (ماهر عبدالرحمن بەرواری)یە. دیاری بۆ سەید عەلی.

(2) ئەحمەدێ موخلص(نالبەند)ێ ئەڤ ناڤە لێكرییە.(باغێ كوردا بەرگێ ٤ بپ٣٣٩ مەلا طە مایی).- وانا هەمانا: قەسد پێ چەمسەیدی هەمی- باغێ كوردستان: باغێ كوردا.

Zakho Centre for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەكۆلینێن كوردی

بەراهی

پشتی سالا ١٩٧٥ز، مەرەقا شعر و نڤیسین و کۆمکرنا فلکلورێ کوردی ل دەڤ من پەیدابووی. ڕۆژ ب ڕۆژ وەراردکر و بزاڤ زێدەتر لێهات.

دەستپێکێ من دەستدا کۆمکرنا مەتەلۆك و چیرۆکێن کوردی، ژ نیاس و گۆندیێن خوە یێن چەمسەیدی و گۆندێن دەردورا. د ئەنجامێ لێگەڕین و کۆمکرنێدا، ئەز ب سەر شعرێن شاعر (سەید عەلیێ چەمسەیدی) هلبووم و شیام گەلەك شعرێن وی ژ زاردەڤێ (حەلیما سەید زاهری- حەلیما قاسم قاسم داود- ژنبرا شاعری) وەرگرم و تۆمارکەم.

ئەڤ شعرێن شاعری من کرنە ڕاپوورتا پرۆژێ سالانە یێ ئەدەبی ل پۆلا پێنجێ ئامادەیی ل ئامادەییا برایەتی ب مەرج کۆ پشتی نمرە لسەر دانینێ بۆ من بهێتە ڤەگەڕان. لێ ب داخڤە ماموستا (عبدالعزیز بالەتەی) ل سۆزێن خوە لێڤەبوو، کرە ملکێ ئامادەییا برایەتی.

ل سالا ١٩٩٧ز زایینی ئەز ژ ئەورووپا ڤەگەرام و من قەستا ئەرشیفێ ئامادەییا برایەتی کر، من بزاڤکر بۆ ڤەدیتنا وێ ڕاپوورتێ لێ ب داخڤە نەکەفتە دەستێن مە و بێ سەروشووین چوو.

من دووبارە بزاڤا کۆمکرن و ڤەجەماندنا وان شعران کر، ئەوێن د هزرا من دا و ئەو بەرماییێن ل دەڤ من ماین، من تومارکرن و دوبارە پێکۆلا لێگەرین و کۆمکرنێ دەستپێکرەڤە. ژ سلێمانێ سەید محسنی شعرەك ڤەجەماند، ژ حەسەنێ سەید محسنی هەمی شعر وەرگرتنەڤە....

من ئێکەمین نڤیسین لسەر ژیانا سەید عەلی و شعرێن وی د کتێبا (گۆندێ چەمسەیدا بپ ٦١ ئەمیر سەید حامد ٢٠١٢) دا بەلاڤکر. هەرووەسا

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

دووباره ب ڕەنگەكێ فرەهتر من د رۆژناما ئەڤرۆ دا(هژمار ٢٣٧٧ یا روژا ٣،٧،٢٠١٨) بەلاڤكر.

ئەڤ شعرێن من كۆمكرین ژ زاردەڤ و هندەك ب هاریكاریا خێرخازێن دی مینا (شێرزاد زین العابدین، ئەمیر سەید حامد، سەید طه سەید محمد، فەخری یاسین بازی...) من موخل و بێژینكرن، پێش و پاش و ڕێزبەندكرن و لێكئینان، ژبەر ڕێزگرتنا جڤاكی هندەك پەیڤ ڤالا هێلان و ب ڤی ڕەنگی گهاندنە بەر دەستێ وە یێن هێژا و ویژادانا خوە تەناكر و ئێمانەت ب ئەمانەتڤە بێ دەستكاری و وەك خوە و ب ڕەزامەندیا "مالباتا داودیان" تەسلیمی وە كر.. هویڤیدكەم ئەم هەمی ب سینگەكێ فرەهڤە وەرگرین و وەك تورە لێ بنێرین.

ئــەڤ ئاشـە ب زۆری هۆسـا مـە گـێڕا[١]
هـــەڤڕان درشـت هـات مە بـاش نە هێـرا
داوا ژ وەیـێــن جــامێـــــر و پسپـــۆر
دلســـۆز و زانـــا بیرمەنـد و خەمخـۆر
بێژینگبكـــەن و ڕۆنـــكــەن شاشـیان
دێ پــڕ پـــێ شـادبم، تەنادبیـت گییـان

"سەید عەلیێ چەمسەیدی" ئێكە ژ مەزنترین حنێرڤان و داهێنەرێن چەمسەیدی، حەقە شانازیێ پێ ببەین و زیندی بهێلین. شعرێن وی نڤیسین نە بۆ كێمكرن و مەدحێن كەسێ نڤیسینە، مراد ژێ حەنەك و سوحبەت و ڤەگێڕانا ڕویدانان بوویە.

---

[١] شعرا: ماهر عبدالرحمن بەرواری(نڤیسەرێ ڤێ دیوانێ)

هویڤیدکەم کو شیابم ڕوحا پاکا شاعری شاد و بەختەوەرکەم و خزمەتەکا بچویك بۆ توری کوردی بکەم. داخازا لێبوورینێ ژ کێمیان دکەم..

خۆدێ مە لسەر کارێن خێرخازی و هەروەیی ڕژدتر و خۆرتر لێبکەت و حەز و تفاقێ د ناڤ مە دا مشەکەت...

ماهر عبدالرحمن بەرواری

دورتمۆند- ئەلمانیا

٠٦/١١/٢٠١٩

دەستپێکەکا فەر

ئەڤە ب درێژاهیيا چەند چەرخانە، کوردستان د ڕەوشەکا ئاوارتەدا دبووريت. تويشی شەڕ، مالوێرانی، کاڤلکرن، دەربەدەری و تالانکرنێ بوويە. شوينوارێن ديرۆکی و پەرستگەهـ هاتينە شێواندن و تێکدان. ب هزاران دەستنڤيس و کتێبێن شاعر و دويرۆکنڤيس و زانايان هاتينە سۆتن و ژ ناڤبرن... ژ وێ گەنجينێ تشتەکێ کێم هاتييە کۆمکرن و پارازتن و بەرچاڤکرن.

بزاڤا ڕەوشەنبيری و تورەيی ل دەمێ ميرگەهێن کوردی(بدليس، بۆتان، بەهدينان، سۆران....) وەرارەکا باش دکەت و قۆناغەکا باش دبڕيت. تەکيا و حوجرە و مەدرەسێن ئولی هێز و ڕەوشەکا باش ددەنە بياڤێ ڕەوشەنبيری و ئەدەبی ل کوردستانێ، ب هزاران زانا و پسپۆر د هەمی بياڤێن تورە و زانستی دا پەيدادبن. تورە ب گشتی و شعر ب تايبەتی وەرارێ دکەت و گەلەك شاعر دهێنە مەيدانێ و شعرێن ئاست بلند و بەرکەتی دنڤيسن و چاپدکەن. ئەڤ کەدا وان بوو بنگەههەك بۆ نفشێن د دويڤدا هاتين، فايدەك باش ژێ ديتن و شعرين خوە ل سەر وان ئاڤاکرن و نويکرن تێداکرن.

ميرێن ميرگەها بادينان (سەدسالا ١٣ حەتا ١٨٤٢ز) و مەدرەسا قۆبەهان هاندەربوون ژ بۆ وەرارا بزاڤا تورەی ل دەڤەرێ، ب سەدان زانا و ديرۆکناس و شاعر مينا (مەلا يەحيايی مزويری، گرگاشی، حەمکێ تۆڤی، شێخ تهايێ مايی، بەکر بەگی ئەرزی، ئەحمەدێ موخلص ...) ئينانە مەيدانا کاری و گەلەك نڤيس و ديوانێن شعری زێدەکرن ل کتێبخانا کوردی و خزمەتەك بالکێش کرن د هەمی دەليڤێن ژيانێ دا.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەری زاخۆ بۆ ڤەکۆلينێن کوردی

پشتی نەمان و هەرفاندنا میرگەها بادینان، سەتمین و لاوازیەکا مەزن دکەڤیتە بیاڤێ ڕەوشەنبیری و تورەی ل دەڤەرێ لێ تەکیا، خاندنگەهێن ئولی، شێخ و مەلایێن دەڤەرێ وێ ڤالاییێ تژی دکەن و جارەکا دی وی کاروانێ ڤەمای ب ڕێ دئێخن و بەردەوامیێ ددەنێ.

تەکیا مایێ، مەدرەسا شاویتە و شێخێن مایێ ڕۆلەکێ مەزن د پێشڤەبرنا بیاڤێ تورە و ڕەوشەنبیری و تایبەت د شعرێ دا ل دەڤەرا بەرواری بالا و دەردورا هەبوو ، گەلەك شاعر، زانا و مەلا پێگهاندن.

تەقلیبوونا شاعرێ ناڤدارێ کوردستانێ ئەحمەد ئەمینێ موخلص(نالبەند)(١٨٩١ز-١٩٦٣ز) ل گەل جوقێ ئیرشادێ (شێخ و مەلا و ناڤدارێن دەڤەرا بەرواریا)، بزاڤا ئەدەبی، ڕەوشەنبیری و شعری گهاندە گۆپیتکێ. ئەو گەرهانێن ڤی جوقی ل گۆندێن دەڤەرێ، بۆ ڕەوشەنبیرکرن و دانا پێزانینێن ئولی گەلەك کەسێن هیوایەت و شیانێن ئەدەبی و شعر نڤیسینێ هەین باوەر بخوە پەیداکرن و دەستدان شعر گۆتن و نڤیسینێ، مفا ژ سەربوڕا یێن بەری خوە وەرگرتن و هاتنە مەیدانێ مینا: (ئەنوەر مایی، نادرێ کانیسارکی، ئەبوزەیدێ کێستەی، مەلا صالحێ بناڤی، سەید عەلیێ چەمسەیدی، بەهدوڕێ ڕاڤینی، ئەحمەدێ بناڤی، حەجی طهایێ بازی.)[١]

---

[١] حەجی طهایێ بازی(١٩٣٣ز-٢٠١١،٣٠،٠٤ز): کەسەکێ بەشۆش، ترانەکەر، دلڤەکەر، ئاخافتن خۆش و ب زەوق بوو. شاشکا زەر و بشکورین و سەروسیمایێ ڤەبووی ئەگەربوون کو جڤاك حەزژێبکەت. ناڤبری مرۆڤەکێ جڤاکی و خاکی بوو، زەوقا ئاخافتنێ و لێکئینانا شعرێ هەبوو. ب داخڤە شعر و لێکئینانێن وی نەهاتنە نڤیسین و کۆمکرن، هەمی هندابوونە ب تەنێ ئەمیر سەید حامدی دوسێیەك بۆ من یێن هنارتین و عبدالستار سەید حامدی ژی شعرەك ب ڕەنگێ دیالۆك بۆ نڤیسییە و ل دەڤ من هاتییە پارازتن.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

حنێرا بالکێش و بەرچاڤ ئەوە ڤێ بزاڤا ڕەوشەنبیری و تورەیی باندورەکا هندا مەزن هەبوو شیایە گەلەك کەسێن خۆدان شیان یێن نەخاندەڤان هایدەن بۆ پشکداری و پێشڤەبرنا ڤێ بزاڤێ.

ڤان شاعران ڕۆلێ رۆژنامەڤانان گێرایە، چ تشتێ بالکێش دیتینە ب شعرکی گۆتینە و ل گەلەك جهان دوبارە و سەدبارە کرینە.

ژ بەر ڕەسەنی و جوانیا سەلیقێ و لێکئینانەکا سرت و خۆش و رویدانێن واقعی و بەرچاڤ، خەلکێ ژبەرکرینە و گەلەك ژ وان ژی بوینە سترانێن داواتا و گوندیا داوەت لبەر کرینە. ئەڤە و گەلەك بناسێن دی هەبوون کۆ ئەڤ شعرە بهێنە ژبەرکرن و پارازتن. نمونە ژی بۆ ڤێ چەندێ ئەو شاعرێن بەری نۆکە مە ئیشارەت داینێ و گەلەکێن دی کۆ نەهاتینە نیاسین و کەدا وان هندابوویە.

یا هله ب خال و خالتین
خمسة و اربعة و اثنین
الدیك باقي بلا دین

هات ئەمیرێ دقولەتێ
ئەوێ کەتي سەر خەتێ
دبێت کا مالا خالەتێ

مالا خالەتێ درێدا
ئەمیر کەتە دخەوێدا
ئەو لەزەتا ئەو تێدا
دیکل کەتە د کورێ دا

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

مرۆڤ حێبەت دمینیت دەما مرۆڤ د خەیال، لێکئینان، ڕەوانبێژی، دویربینی و سرتیا شعرێن ڤان شاعرێن نەخاندی و کلاسیك دنێریت. ب ڕاستی بۆ وی دەمی و کاودانێن ئەو تێدا ژین، حنێرەکا مەزنە، ئەو داهێنان کرین و شعرێن ب تام، ب زەوق، لێکئینای و ب مەعنا نڤیساینە و هەتا نهاژی ماینە ل سەر زارێ جڤاکی.[1]

"ئەنوەر مایی" شاعر و دیرۆك نڤیسێ بەرنیاسێ کوردستانێ ئیشارەتێ ددەتە لێهاتی و شەهرەزاییا ڤان شاعران د شعرێدا:

دەما دکەڤیتە د جڕێ هاڤێتنا بەرێك و دیالۆگا شعری دگەل شاعرێ نەخاندی و کلاسیك "نادرێ کانیسارکی" د شعرا کوتر (الحمامة) دا. مایی دانپێدانێ دکەت کو نادری د ڤێ بەریکانێ دا ژ وی بربوو..[2]

ئەحمەدێ موخلص(نالبەند)(١٨٩١ز-١٩٦٣ز) ب ڤی ڕەنگی پەسنا سەید عەلیێ چەمسەیدی دکەت:

ئـــافەرین (سـەیــــد عەلـــی) شـــێرێ زەمـــان[3]

ئەو رەئیســــــێ وان هەمچکــــــا پـــــێکڤەیە

"سەید عەلیێ چەمسەیدی" ژی ئێکە ژ ڤان هزاران شاعران کۆ نەهاتیە نیاسین و پڕانییا بەرهەمێ وی هندابوویە. ئەڤ بەرهەمێ بدەست مە کەفتی ژی ژ زاردەڤ هاتییە وەرگرتن، تژی کێماتی، جۆدایی و گهوڕینایە مرۆڤ دشێت بێژیت: "ژ گای گوهـ یێ مای..."

---

(١) یا هاتییە گۆتن: دەما زیارێت برنجی، هەریکێل، دەخلدروینان... گۆندی و پالا کاردکر و سەید عەلی شعر و داستان بۆ دگۆتن.

(٢) الاکراد فی بهدینان - انور مایی - چاپخانا مویسل.

(٣) بنێرن گۆتارا من (سەید عەلیێ چەمسەیدی) د ڕۆژناما ئەڤرۆدا هژمارا ٢٣٧٧ یا ڕۆژا ٣،٧،٢٠١٨. هەروەسا کتێبا (گۆندێ چەمسەیدا ئەمیر سەید حامد بپ٥٤)

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

ژیان و بەرهەمێن "سەید عەلیێ چەمسەیدی"

ناڤێ وی: "عەلی سلێمان قاسم طاهر داود فەتح" ە، ناڤدارە ب 'سەید عەلی'، خەلکێ گۆندێ چەمسەیدا، دەڤەرا بەرواری بالایە، ژ بابکێ مالا داودییایە.

سالا ژ دایکبوون و مرنا وی بدرستی نەیا دیارە، ل دویڤ ڤەکۆلین و ل دویڤچونا من: "دکەڤیتە د ناڤبەرا سالێن (١٨٨٠ز-١٨٩٠ز) دا، مرنا وی دناڤبەرا سالێن (١٩٤٠ز-١٩٥٠ز) دا."[(١)]

ب درستی بنەکۆك و ڕڤێشتا سەید عەلی یێ شاعر د ڤێ شعرا دیرۆکی یا شاعرێ گەنج "ئەمیر سەید حامد" یدا ڕۆهن و دیاردبیت:[(٢)]

سـ‍ـــــەید داود سـ‍ـــــەیدێ ئـ‍ـــــەولی نـ‍ـێ ئەو کانیا سـ‍ـــەری
لـ‍ـــــەو دبێنـ‍ـێ مـ‍ـــــالا داودی وی نـ‍ـــاڤـ‍ـــێ کـ‍ـــەتیە بـ‍ـــەری
سـ‍ـەید داودی کـ‍ـوڕەك قاسـ‍ـم سـ‍ـەید قاسـ‍ـمی ژی دو کـ‍ـوڕ هەبـ‍ـوون
سـ‍ـــــەید سـ‍ـلیمان و سـ‍ـــەید قاسم بـ‍ـۆ سـ‍ـــەید قاسـ‍ـــم زێـ‍ـدەبوون
قاسـ‍ـمێ کـ‍ـوڕێ سـ‍ـەید قاسـ‍ـم سـ‍ـێ کـ‍ـچ هەبـ‍ـوون ئـ‍ـێـك ژێ حەلیـ‍ـما
یـ‍ـــا مـ‍ـــەزنتر پـ‍ـــەریـ‍ـــزادە بچویـ‍ـــکا وان نـ‍ـــــەجما
پەریـ‍ـــــــزادێ سـ‍ـــێ شـ‍ـــوی کربـ‍ـوون یـ‍ـێ ئێکـ‍ـــی بـ‍ـێ زێـ‍ـدەهی

---

(١) سەید طه سەید محمد چەمسەیدی دەربارەی مرن و ژدایکبوونا وی هۆسا ڤەگێرا: ب هزرا من سەید عەلی هەڤچەرخ و هندی سەید سەدیقێ سەید عەلییە(چەند سال کێم یان زێدە) و مرنا وی ژی دکەڤیتە بەری سالا ١٩٤٥ز چونکی نوکە چەمسەیدیێن پشتی وی دەمی دهێنە بیرا من، لێ سەید عەلی ناهێتە بیرا من و من نەدیتبوو.

(٢) ژێدەر: کتێبا گوندێ چەمسەیدا- ئەمیر سەید حامد ٢٠١٢.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

خالێ بابێ سەید نووری بوو ڕەمەزانێ بێدۆهی
پشتی هینگێ دو شووی کربوون ئەولی ب سەید حوسەینی
کچەك ژی هەبوو گولبەیاز ئو سەید ئەحمەدێ خومەینی[(١)]
دەمێ سەید حوسەین وەفاتبووی شووی ب ئەحمەدێ شاهین کر
دو کوڕ بوون ئێك ژێ محەمەد زوبێر ژی ل عەسکەریێ مر
حەلیما دابوو سەید زاهر لاپەڕێ دهێت دێ خوینی
نەجما بچویکا ئەوانا ل وەو دابوو نەجمدینی
دابهێین سەید سلێمانی بتنێ وی پێنج کوڕ هەبوون
سەید مکائیل و سەید عەلی وان چ زێدەهی نەبوون
سەید مکائیل ببن بەری کەفت هێژ بچویك هات کوژتنێ
ئەو بەرێ بسەردا هاتی بۆ سەبەبێ مرنێ
سەید سەلیم و خالد و زاهر و سەید عەلی ئەوژی شاعر[(٢)]
سەید عەلی چوبوو کاروانی، نەساخبوو هاتەڤە مر[(٣)]
سەید عەلی شاعر و زانا، هەرچەندە یێ ئوممی بوو

---

(١) مراد پێ: سەید ئەحمەدێ سەید سالحێ سەید حوسەینی یە. ژ بەر کو کورێ وی (مستەفا) ل چیایێ زاوە د سالا ١٩٧٥ز شەهید دبیت ل گەل عەلیێ عەبدولخالقی، ڕهێن خوە ناتراشیت هەتا سالا ١٩٨٨ز ل دیاربەکرێ وەفات دکەت. ژبەر ڕهێن وی گۆندیا دگۆتنێ ئەحمەدێ خۆمەینی.

(٢) من ژ لایێ خوەڤە "سەید خالد بابێ عەبدولحەمیدی" لێ زێدەکر چونکی ئەمیری ژبیرکربوو.(ماهر عبدالرحمن بەرواری)

(٣) سەید عەلی و چەند گۆندیێن چەمسەیدا دچنە کاروانی ل دەردورێن مویسلێ. دەما ڤەگەڕێ ل ئێتویتێ و نەساخ دبیت. هەر چاوا بیت خوە دگهینیتە گۆندێ بانکا ژ وێرێ وێڤە تاقەت نامینیت، هەڤالێن وی دەوارێ وی ل گەل یێن خوە دبەن و ئەو دمینیتە ل مالا خەزویرێ خوە. پشتی چەند ڕۆژا ل وێرێ وەفات دکەت و تەرمێ وی دئیننە چەمسەیدا..

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکولینێن کوردی

لێ دەمـــا ئاخفتبا، ئـــــەو هـــەمی وەزن و قـــافـــی بـوو
ژنکا سەیـــد عەلـــی زەهـرا بـوو ئــــەولی شـوی ب ئەوی کـر
پشـتی هینگـێ سـەید سـەلیمی پـــاشی شـوی ب جەمـالی کـر
ســـــەیـــد سـەلیم هــەر تیـێ وێ بـوو بابـــێ حەسـەنێ شـڤان
شـویـــێ چـــارێ عبدالخالـــــق دومـاهیێ مـا بـــێ خـودان

شاعر هەڤچەرخێ شاعرێن وەکی: ئەحمەدێ موخلص(نالبەند)، نادر کانیسارکی، بەهدرێ ڕاڤینی، حوسنی بامەرنی و ئەنوەر مایی... بوو.

مرۆڤ وێ تێدئینیتەدەرێ، شاعری هزرا شعر و لێکئینانا پەیڤا پەیداکرییە ژ ئەنجاما تێکەلی و داخباربوونا وی ب وی جوقێ شاعرێن هەڤدەم و دەڤەرا وی...

پرانییا هەلبەستێن وی دکەڤنە دقالبێ هەلبەستا حەیرانۆکی، جڤاکی، لێکئینان، حەنەك، پێگوتن و دارسین(هەجو) دا. سەلیقە و لێکئینان و گوگرِاندنەکا شعرییا جوان لدەڤ هەیە...

شاعرێ ناڤدارێ کوردستانێ ئەحمەدێ موخلص-نالبەند د شعرەکێ دا ئەوا بو باپیرێ من نقیسی مەتحێت هەمی چەمسەیدییا دکەت[١] و پێ داخباردبیت، د مالکەکێ دا پەسنا سەید عەلی دکەت و دبێژیت:

---

[١] ئەحمەدێ موخلص(نالبەند) ل داویا ژیانا خوە دەما مەلا ل خشخاشا بێ ژن دمینیت و بۆ خوە ل ژنا دگەرهیت.، دڤێ شعرا وی دا دیاردبیت کو نیاسین شەهرەزاییەکا باش د گۆندێ چەمسەیدا دا پەیداکرییە و زۆر جارا هاتن و چوونا مالا "حەجی صدیقی" کریە و حەزکریە ژنکەکێ بدەنێ، ب ژنکەکێ داخباردبیت و هەلبەستەکا گەلەك ژێهاتی پێ دبێژیت:

احـــب زهـرة الزهـراء لهـا خـدان كـالزهـر

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

سەییدێ صدیق، گولا باغێ مەیە
مە ژ فیراقا وی رێ یا بەرزەیە
قالبێ من هات و دل ما لنك ئەوان
لەوما دلێ من دائمێ بگازندەیە
گۆتە من ئەحمەد فیراقا وان كەسا
بۆچییە تو دكەی نە ئەو شوولا تەیە
ئەو شەمالن بۆ دلێ ڤان دل كولا
تێكەلی وان ژی هەرا لسەر فایدەیە
كۆلەئێ دەرگاهێ وانم ئەز هەرۆ
من هەیە دائم بۆ وان ئەڤ حەوجەیە
ئافەرین (سەید عەلی)، شێرێ زەمان
ئەو رەئیسێ وان هەمچكا پێكڤەیە
ئەی گەلی جەمعا كیراما سەییدا
ئەڤ فەقیرێ بێ گونەهـ كولێ وەیە
قەت چ جارا ژبیرنەكەن ساخ و مری
نێ ئەڤە مەقصەد و كەیف و گێرەیە[١]

فان لم ترضى لى زوجا اموت لا شك بالقهر
سەحكە كتێبا (ئەحمەدێ موخلص- ماهر عبدالرحمن بەرواری ٢٠١٣ بپ٥٤٨) شعرا كامل دێ نقیسەر هێرش كەمال رێكانی د كتێبا نویا خوەدا دەربارەی ئەحمەدێ موخلص بەلاڤكەت.

(١) چەند مالكەك ژ شعرێ مە هلبژارتن. ژێدەر: (باغێ كوردا بەرگێ ٤ پەرێ ٣٣٩ طە مایی.)

Zakho Centre for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەكولینێن كوردی

هژمارا شعرێن شاعری

مرۆڤ نکاریت ب درستی بزانیت کا شاعری چەند شعر گوتینە، چونکی وەکی مە بەری نوکە ژی دیارکری، شاعر کەسەکێ نەخاندی بوو. د ساخییا وی ژی دا کەسێن خاندی و گۆندیێن وی بزاڤا کۆمکرن و نڤیسینا وان شعرا بۆ نەکریە.

ئێکەم کەسێ کۆ ڕابووی ب کۆمکرن و نڤیسینا شعرێن وی ئەز بووم. ل دەستپێکا سالێن ١٩٨٠ز ئەز مژویلی کۆمکرنا مەتەلۆکێن زارۆکا بووم و ب سەر شعرین وی ژی هلبووم و ژ زاردەڤێ "حەلیما سەید ظاهری" ئەڤ شعرێن بەردەستێن وە و دڤێ کتێبێ دا من وەشاندین پارازتن و گهاندنە خاندەڤێن هێژا...

جهێ داخێ یە کو پڕانییا شعرێن وی هنداBوونە و نەهاتنە تومارکرن. بزاڤا مەیا چەند سالی و هاریکاریا چەند دلسۆز و خەمخورا ئەم شیاین شەش شعرێن شاعری تومارکەین و بەلاڤکەین کو دکەنە (گۆهـ ژ گایێ شعرێن شاعری) ئەو ژی ئەڤێن ل خارێ نە:

- داستانا مشـــکانێ.
- کۆلندێ نەجمایێ.
- گـــــــــۆلا دوڕێ.
- جـــولـــەمـــێرگـــێ.
- کـــتکێ کـــەموو.
- بـــــاب حـــــەمـــە.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

شاعریا "سەید عەلی"

من د بەرپەڕێن بووریدا هلسەنگاندن و ڕەئیا دیرۆکنڤیس و شاعر "ئەنوەر مایی" و شاعرێ بناڤ و دەنگێ کوردستانێ "ئەحمەدێ موخلص - نالبەند" و "ئەمیرێ سەید حامد"ی ل سەر حنێر و شەهرەزاییا ڤان شاعرێن نەخاندی د شعرێ دا دیارکر.

گەر ئەم د هلسەنگاندن و ڕەخنەکرنا دیارکرنا ئاستێ شعرێن شاعری دا ڕەچاوا "ئاستێ ڕەوشەنبیری و نەخاندیا وی، دەم و دەستودارێن ئەو تێدا ژیای" بکەین، دێ شێین بێژین کۆ ب ڕاستی "سەید عەلی" شاعرە و مەرجێن شعرێ د شعرێن وی دا یا هەی و د ئاستەکێ باش دانە. دێ بۆ وەیێن هێژا ب کۆرتی دڤان خالێن خارێدا زەلالکەین:[1]

- پتریا شعرێن وی دکەڤنە د قالبێ شعرا حەیرانۆکیدا. خوە ژ شعرا گرانا بلۆکیا کلاسیك بازدایە. بکارئینانا سەلیقێن جۆدا، بەرزی و نزمکرنا د ڕتمێدا تام و خۆشییەکێ ددەتە خاندەڤانی و زەوقێ ددەتێ بۆ بەردەوامی دانێ. ئەڤە بۆ ئەگەرا هندێ کۆ زووربەی شعرێن وی ب ساناهی بهێنە ژبەرکرن و بمیننە ل سەر زارێ خەلکێ.

- د شعرا داستانی و درێژ دا (داستانا مشکانێ وەك نمۆنە) جوان دەستپێکریە، شعر بەرفرەهکریە، جوان گۆگراندیە و ب دوماهیك ئینایە.

---

[1] د ڤێ ڤەکولینێ دا، ئەم نەشێین سەدا سەد و ب درستی مافی بدەینێ و ژێ ڕازیبین چونکی مە بەری نوکەژی د چەند جها دا ئیشارەتا دایێ، ئەڤ شعرین بەردەست نەهەمی شعر و کەدا وی نە و ژ زاردەڤ هاتینە وەرگرتن و تەڤلی هەڤبوونە و ڕێزبەندییا خوە ژ دەست دانە و د کۆرت و نە تەمامن.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

نهـــاريێ ب ســـێ دەنگـــا گازيـــدكەتن

گۆرجـــێ دايـــێ، لەزكـــە بلەرزيـــنە

دێـــــربوينـــــێ ژ قـــافـــكی دەربيـــنە

ل بـــــــــــەر دەرێ دێربـــوينێ ڕويـــنە

تەماشـــــــەكە شـــەركەرێن مشـــكانێ

كا كينە؟

شاعری گەلەك جوان ڕويدان ڤەگێرايە و هەڤسەنگيەك يا چێكری د بەينا هەڤڕكاندا[1] لێ پيچەك ب لايێ مالا ڕهزەريدا شكانديە چونكی عەبدولايێ ب تنێ بوو، تۆڤی گەلەك بوون. هەرووەسا ڕولێ بەرڤان(خامويسكی) دياركرييە و ل دوماهيێ ژی چارەسەری بۆ ڤێ شەڕەنيخێ ڤەديتيە ئەوژی گەردەن ئازاكرن و ژ بەر ئێك دانانە و ژيريیا سەليمێ باپيری دياردكەت.

- لێكئينانەكا عەجێب، پەيڤێن كوردی يێن خۆمالی، سەليقەكا كورديا خۆمالی، گەلەك ژ وان ژ بەر ڤان سەبەبان ب ساناهی هاتينە ژبەركرن و خەلكێ كرينە ستران و داوەت لبەركرييە.

- ژ لايێ كێش و قافياڤە، يێ زال و سەركەفتی بوو، دوبارەكرن د هزر و قافيادا نەكرييە، هەر قافيەك د جهێ پێتڤيدا بكارئينايە...دڤێت وێ ژی بێژين ژبەر ئەگەرێن ل سەری مە دياركرين د هندەك جهادا لەنگی دهێت ديتن لێ كێماسی ژ شاعری نەبوويە، شعر ب درستی نەكەفتييە دەستێ مە.

---

[1] مرۆڤ تێدئينيتەدەری كو ژ دەستپێكێ ، ژ ناڤدا ژی چەند مالك دكێمن و هندابوونە..

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەكۆلينێن كوردی

داستانا مشكانێ[١]

نهارێ ب سێ دەنگا گازیدكەتن[٢]
گۆرجێ دایێ، لەزكە بلەرزینە
دێربوینێ ژ قافكی دەربینە
ل بەر دەرێ دێربوینێ روینە
تەماشەكە شەركەرێن مشكانێ
كا كینە؟
وێ لەزكر و لەزاندییە
دێربوینە ژ قافكی دەرانییە
ل بەر دارێ دێربوینێ رۆنشتییە
هندیكە خۆرت و خۆشمێرێن ..
مالا "باپیر"ێ تۆڤینە[٣]

---

(١) مشكانێ: زەڤیا مالا "عبدولایێ ڕهزەرییە" ، دكەڤیتە تخوبێ زەڤیێن چەمسەیدیا(بالشیڤا).

مشكانەكرن: كرێكرن-ئیجاركرنا زەڤیا... بەرێ ل گۆندا گەر ئێك پێتڤی پارا با و وی نەبان دا زەڤییەكا خوە كەتە ڕەهینە و دەتە ئێكی بۆ دەمەكێ دەستنیشانكری، بۆ خوە بچینیت و بەرێ وێ ڕاكەت.

(٢) نهاری: ژنا سەلیمێ باپیرێ تۆڤی (دەیكا تەیاری)بوو. گورجێ: ژنا سیتویێ تۆڤی(دەیكا مەحمویدێ) ی بوو.

(٣) مالا تۆڤیێن گۆندێ بازێ - باپیرێ تۆڤی: ژ ڕڤێشتا تۆڤیێن گرکانە و ژ گۆندێ كركا مشەختی گۆندێ بازێ بوویە و لێ خوەجهبوویە. باپیری چار كوڕ هەبوون:

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەكولینێن كوردی

تفەنگێن وان کچیچاپن[1]
کتکتە ژێ ئەینێلینە
بەرگویزێن وان
تەختێ بنەفشینە
حەتا بن چۆکێ
ب ئارمویشێ کەسك درویەنە
خارنا وان پەلاڤ و ئاڤکن
جار و باران کاڤرێن حەشاندینە
پێلاڤێن پێت وان
پۆتینێن عەسکەرینە
ل کۆلانا مشکانێ
ئینتزاری شەرینە...
هندی (مالا عبدالایێ ڕهزەر)ێ بازینە[2]
تڤەنگێن وان ڕەشۆکینە
قاویشێن وان بەندکێن موینە
پێلاڤێن وان ڕەشکن[1]

سەلیم، نیحو – شەشو(نیحوی دگۆتنێ شەشو چونکی ژ زکماکی دەستەکێ وی شەش تل پێڤەبوون و بێ زێدەیی مایە). و ڕەموو (بێ زێدەهی مایە). و سیتوو.

ژ سەلیمی حەمدیا و طەیار زێدەبوونە، ژ طەیاری: نوری، سەلیم، عەلی، سەلام و سێ کچ.

ژ سیتووی: عومبەر و مەحموید زێدەبوونە و ژ مەحمویدی: چەند کۆڕ و کچ زێدەبوونە.

(١) کچکچاپ و ئەینێلینە: تفەنگێن وی دەمی بوون.

(٢) مالا ڕهزەرێ بازی: مراد پێ ڕڤێشتا عەبدولایێ ڕهزەرن (رهێن وی بەرەڤ زەریڤەبوون). ژ ڕهزەری: عەلی، عبدالعزیز، محمد و ئەحمەد(د گویزێ دا کەت و مر) عەیشا زێدەبوونە.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

بەنـــدكێـــــن ب مــــوی ڤەدرویـــــنە
ڕۆتـــكـێـــــن پــێــــــــــــت وان[٢]
دەهــ پــاتـــــــە لســەر ئێــك دایــنە
خـــارنـــــــــــــــــــــــا وان
چیچافـــــك و نـــانـــێ ب ترســـینە[٣]
زكەكـــێ تێــر و ب دەهـــا دبرســـینە
ڕۆژا قــــــال و قیلێـــــت گـــــران
شـــــــــــەڕ و تـــــــــەنگاڤیا
ل كۆلانـــا مشـــكانێ لـــێ هلكەتـــی
.... تۆڤیـــــان ڕەڤینـــــــە
عەبـــدوللایێ ڕهـــزەر مێــر كۆشـــتینە
ســــــــــەد مێرێــــــن تۆڤیـــــــان
بـــەدەلـــــی ئێكـــێ مـــــالا ڕهـــزەرینە
ســـپێدەیە ل گــــــەل بەیـــانـــــێ
ســـــۆبەیە ل گـــــەل بـــــەیـــانێ
ڕەمــــو دبێـــــت مامـــــێ تـــەیــــار
نیســـــو و چــــاڤڕەش هەردو كــــانێ؟[٤]
بەردایــــــنە ســــــــەرێ كــــــۆلانێ
كــــــرینە كــــــەلیا مشـــــــــكانێ

---

[١] ئەو پێلاڤ بوون یێن ژ موی ڤەدروین و چێدكرن.

[٢] ڕۆتك: شەلوالێن بەرێ. جۆهیان ژ هریێ چێدكرن.

[٣] چیچافك: شوربا گارسی یە.

[٤] نیسو و چاڤرەش: مراد پێ دو گایێن جوتیێن بنەمالا تۆڤیێن بازێ نە.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەكۆلینێن كوردی

کرینە کەلی گیانێ
عەبدولایێ ڕەزەر دهێت و ژ وێڤە
دبێت: ئەی ڕەمەزانێ تۆڤی
ما تو کەری ئان مرۆڤی؟
تە گا کرنە کەلیا طۆڤی

ڕەمەزانێ تۆڤی گۆتێ:

دێ کەمێ دێ چەرینم
خۆدانێ دارمساسکا زێرینم
هەکە تۆ زێدەکەی
دێ دارمساسکەکێ دتە وەرینم
چار پراسیا لتە پەلخینم
هەردو چاڤێن تە پەقینم

عبدلایێ ڕەزەر گۆتێ:

ئەی ڕەمۆکێ باپیری
ددلێ خوەدا یێ ستویری
بێ ڕای و بێ تەکبیری
ئەز بهێمە وێرێ
پێ خوە دانم سەر عویری
سەڤیەکا گوی
تۆ بکەیە سەر زویری[١]
یا ل مشکانێ بوویە شەڕ
یا ل وێرانێ بوویە شەر

---
(١) تێرا خوە بکەی وی زویری

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەری زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

ڕەمەزانە لاوێ تەڕ
ددەستی دابوو دارمساس
ددەستێ عەبدولای دەستمەڕ
ڕەمووی دارمساسەك دانا
عەبدولای دەستمەڕ دابەر
دارمساس كر شەش كەر
عەبدولای دەستمەر دانا
خوین لبن دفنێ كرە گەڕ
شەش و ڕەموو تەیوونە
دبەر مشكانێ دا هاتن
دبەر مشكانێ دا چوونە
تفەنگێن وان دار جوونە
بۆ كۆژتنا عبدالله ی چوونە
عبدالله مێری بتنێ
ڕوی سپی بن هندی ل دنێ
ل مشكانێ ل وێرانێ
وی مێر دانە كۆژتنێ
شەشوو و ڕموو و تەیارن
دبەر مشكانێ دا دبارن
لماهینا كعێل دسیارن
هەر وەكی سەیێن هارن
یا لمشكانێ بوویە شەر
یا ل وێرانێ بوویە شەر
شەشووی شیرەك دانایێ

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەكولینێن كوردی

عەبدولای گۆپال دانا بەر
شیرێ شەشووی کر شەس کەر
سەرێ شەشووی ژێکری
د مشکانێ دا ئەو بری
گێرا ستریا پێکری
هەی شەشوو شەشوو شەشوو
بریندار و نەخوەشوو
ل مشکانێ تەرم و لەشوو
عەبدلله دهێت و ژ کۆرێ
لاوێ زراڤ دهێت و ژکۆرێ
وی سویندەك خار بتەوراتێ
یادی خار و بزەبووری
ئیلاهی ئەو بڕەڤن
حەتا بچنە دخانیڤەو
لپشتا دەری بدەن دووری
وان سەرژێکەم بصاتووری
روحا وان بەمە "صووری'
سەلیم دهێت و ژ وان عەردا(١)
جۆتەك ڕەختێن دبەردا
ئەو بەزیبوو سەر بانی
لاوێ زراڤ لسەر بانی

---

(١) د تێکستەکێ دا شوینا سەلیمك شەشوویە بەس ب هزرا من سەلیم درسترە چونکی سەلیم مەزنێ وان بوو. بریارا سولحێ ددەت و پێشنیارا لهەڤهاتنێ دکەت. ل شوینا پەیڤێن (وان عەردا) (ژ دەردا) ژی د تێکستەکێ دا هەبوو.

ژپـــــــەزی حـــەتـــــا حەیوانـــــــی

ژنێـــــــری حـــەتـــــا بـــــەرانـــــــی

ژ غەیـــــری لاتکــــێن دەرێ خـــــانی

دابـــــوو بخێـــرا حەبیبــــێ نــــورانی

هــــــەما عبــــدالله نەهێـــــتە ڤێـــری

دا لــــــمە نــــــەقوسینیت گیانــــــــی

دێ مە ســـــــەرژێکەت بصـــــــاتوورێ

و رحـــــا مە بەتــــــن "صــــــوورێ"

ئــــــەو خامویسکـــــێ فـــەلانـــــە[1]

ل مشکانــــــــێ بــــــەرەڤـــانــــــە

ســـــەیـــــێ ل دویـــــف دێهـــــلانە

تە شــــــووله ژڤــــــان شــــــوولانە

لمشکانـــــــــێ بـــەرەڤــــانــــــــــە

خامویسکێ فـــەلە دبێژیتن:

ئــــــەی مـــــامـــــوو ... مامـــــــوو

بـــــۆ خـــــاتـــــرا محـــــەمــــــەدی

نــــەکـــــەن شــــــەڕ و لێکـــــدانە

حکومــــــــــەت دێ وە گـــــــریتن

کــەتــــــن حـــــــەبس و زینـــــدانە

---

[1] خامویسك: فەلەکێ بازی یێ تیاری بوو ژ بنەمالا ئوشانێ ئاشڤان و ئیشایێ بوو. وەسا دیارە ئێك بوو ژ بەرەڤانێن شەڕێ د ناڤبەرا بنەمالا باپیرێ تۆڤی و بنەمالا عەبدولایێ ڕەزەری دا کو یێ ناڤدارە ب شەڕێ (مشکانێ)

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەکولینێن کوردی

باب حەمە(١)

بــــــــــــــــاب حەمە
دێ بـــــــــــــــاب حەمە
ب ســـــــــەد مصـــــــــحەفا
بــــــــــــــــاب حەمە
خــــــــــــوٚدانێ کەرێ کەمە
ب ســـــــــەد مســـــــــحەفا
بــــــــــــــــاب حەمە
مـــە دەوینـــە مـــە دەوینـــــە[٢]
هـــەرســـێ دانـــا مـــە دەویـــنە
تێشـــت و شـــیڤ و فراڤینـــــــە
بـاهـــرا حەمکـــێ مە تێنیـــنە
یـــێ هـــات و حەمکـــێ مێروٚکـــێ
دەویـــن ئینـــا لێڤـــا جوٚکـــێ
بچوییـــــك ڕابـــوونە لەیزوٚکـــێ

---

(١) ئەڤ شعرە ژ زاردەڤێ سەید طهایێ سەید محمدی یا هاتییە وەرگرتن. شاعری یا ب (سەعیدێ حەمێ توٚڤی- بازی و کورێ وی محمدی) گوٚتی. ئەڤ شعرە شعرەکا رێکوپێك بوو، لێ مخابن هەر ئەڤ هندە کەفتە دەستێن مە. حەمێ توٚڤی ژ توڤیێن گرکا بوو. ل بازێ ژیایە. ژ وی سەعید و ژ سەعیدی (محمد و عبدالله و ڕەمەزان) ژ محەمەدی (سعید و حەمید و عەلی) پێن بووین. (عبدالله و رەمەزان) بێ زوریەت پێن مرین. دەیکا محمدی (ژنکا سەعیدی) مریەم کچا سلێمانێ باپیرێ سەرەروی بوو.

(٢) سەید عەلی د ڤان مالکان دا سەرێ شعرا نادرێ کانیسارکی(١٨٧٢ز-١٩٤٨ز) بکارئینایە(شعرا دەوینێ) و لسەر زێدەکریە. حەمك: قەسدا وی محمدێ کورێ سەعدی یە. مێروٚکێ: مریەما دەیکا محمدێ، ژنا سەعیدیە...

Zakho Centre for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بوٚ ڤەکولینێن کوردی

گۆلا دوڕێ[1]

دوڕا دهێت و ژ بەر بەستا[2]
جانا دهێت و ژبەر بەستا
ل سەر بازبەرێ ڕاوەستا
نە پییا خوە گرت نە دەستا
گۆلا خوە شکاند و ژ قەستا
جابێ ب بەنە خۆناڤێ[3]
هێلی ب بەنە خۆناڤێ
بلندێ بەلەك چاڤێ
دەمێ دوڕێ گۆل شکاندی
روحا وێ چوو وێ گاڤێ
جابێ ببەنە ڕاڤینا
هێلێ بەنە ڕاڤینا

---

(١) گۆل: ئامانەکە ژ ئاخێ چێدکرن، وەکی دیز و جەڕ و لینکا بوو، قەباری وێ ژ ڤانا یێ بچویکتر بوو ... شیر و دەو و ماست دکرنێ.

(٢) دوڕ: دەیکا حەجی سەلمانێ محەمەدێ شینووی بوو، خویشکا خالدێ مامخوری بوو. ژنەکا هندی بێژی یا ب تورە و زمان خوەش و ب لەبێ و بەلێ بوو، ژ باکورێ کوردستانێ ژ بەر ئەگەرێن خەلا و ترسێ ب گەنجی مشەختی گۆندێ چەمسەیدا ببوون.

(٣) خۆناڤ: دەیکا سەعید و مستەفایێن ئەحمەدێ بناڤی بوو. وەسا دیارە ئەڤ گۆلە یا وێ بوو یا دوڕێ شکاندی.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

دا سـيـاربن هـەسـپ و زينـا
بسـەرێ سـەلمانـێ لەيلـێ [(١)]
گـوٚلا وێ مێـرەك دئينـا
كەكـێ زەكـێ تەوفيـق بـوو[(٢)]
براكـێ زەكـێ تەفوفيـق بـوو
چمبلـێ گوٚلـێ يـێ هـوٚ بـوو[(٣)]
ڕوٚژا دوڕێ گـوٚل شـكاندى
ڕوٚژ كـەبەنـدا نيڤـروٚ بـوو[(٤)]

---

(١) سەلمانێ لەيلێ: سەلمانێ لەيلێ كورێ سەيد حەسەنى بوو. براێ سەيد محسنى و سەيد سلێمانى. سەيد سلێمان و سەلمان بێ زێدەهى چوون. لەيلێ دەيكا وانە يا مايى بوو. مەتا فاروقى و كازمى بوو. سەيد طە سەيد محمدى ئەڤ ڕێزكە لێ زێدەكر:

دا سيارين ل هەسپ و زينا...

سـەلمانـى ژن نـەئينابوو هێـژ جحێـل بـوو ئـەو مر

سلێمان چـوبوو عەسكەريـێ ويژى ل وێـرى وەغەركر

ئەڤ هەرسێ سەيدێن مە گوٚتين نێ كوڕێن لەيلى بوون ئەو

ماشائەللاه لەيلـێ چ ژن بوو بێت وەكـى وێ نـەبوون ئەو

(ژێدەر: كتێبا چەمسەيدا ئەمير سەيد حامد بپ٥٠)

(٢) زەكێ: زكيا سەيد حوسێن، خويشكا سەيد تەوفيقێ مالا ژوورى. دەيكا سەيد نوورى. پشتى مرنا سەيد عەبدولاێ بابێ سەيد نوورى شوى ب شوكرێ عەبدولباقى دكەت .

(٣) هوٚ بوو: ب تلێ ئيشارەتێ دكەت كو چمبلێ گوٚلێ ب ڤى ڕەنگى بوو. ئانكو يێ نيڤ بازنەيى بوو

(٤) دبيت: "ڕوٚژ كەمەرا نيڤروٚ" درستربيت.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بوٚ ڤەكوٚلينێن كوردى

جولەمێرگێ

جولەمێرگا بەرینە
مالوێرانا بەرینە
سەد مێرێن برەخت و زینە
ژ عەشیرەتا بەهدینە
جولەمێرگا ب دارە[٢]
مالوێرانا ب دارە
سەد مێرێن دەست بژارە
ژ عەشیرەتا هەکارە

(١) سەید عەلی ئەڤ شعرە یا ب سلێمانێ سەید محسنی گۆتی.
سلێمانی چیرۆکا ڤێ هەلبەستێ هۆسان ڤەگێڕا: ئەم شاگرد بووین دچووینە مزگەفتێ دەرسێن جزیعەمایێ مە دخاندن ل دەڤ مەلای(سەید ئیبراهیمێ سەرێگری). ڕۆژەکێ سەید عەلی هەڤرویشی من بوو ئو گۆت: دێ بۆ تە شعرەکێ بێژم ژبەربکە و بۆ مەلایێ خوە بێژە. من ژی گوهدایێ ئەڤ شعرە بۆ من گۆت و من ژی د دەرسێ دا بۆ مەلای گۆت. مەلا پێڤە حەیری ما و پێ خۆش بوو. گۆت: ئەڤە شۆلێ سەید عەلی یە.

(٢) ل شوینا پەیڤا ب دارە، (بەروارە) ژی بکارئینایە.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

کۆلندێ نەجمایێ

زێرینا منێ دایێ
ژی کۆرتێ ژی نەمایێ
شکاند کۆلندێ نەجمایێ[1]

زێرپین دهێت و ژناڤ ڕەزی
یا ب هەردو پیا دبەزی
شکاند کۆلندێ ئاڤ تەزی

(١) نەجما: ژنا سەید نەجمدینێ مال مەلا بوو، بابێ عەبدولای، سەید یاسینی، حوسێن، محمد و فەرازێ یە. زێرپین: من گەلەك پسیارا زێرینێ کر ژ گۆندییا لێ کەسێ نەدنیاسی ژ بەر هندێ ئەز دبێژن ئەو خزێمە دەیکا داپیرا من بەسنایێ، ژنا سەید حەسەنی بوو.

کتکێ کەمو[1]

کتکــــێ کـــەمو ویـــتە ویـــتە
ئوسمانى دبەر عەبۆکێ خوەڕا گۆتە
بابـــو عــــەبۆ نـەکـــە گـــری
حەتـــــــا ســـــــــوباهی
کتکــێ کەمــو دکەم گـــۆری تە
بابـــــو عـــــەبۆ نزنـــز نەکە
چەك و ســـیلەحا ژبەر خـــوە ڤەکە
تـــۆ مانعیــا شــــەری بـــکە
ل دۆر پێژانـــــــا بـــزڤـــــــڕە
لپشـــــت پێژانـــــا بزڤـــــڕە
کتکـــــێ کــــەمۆ نڕەنـــــڕە
کـــــەو ددەڤـــــی دا پڕەپـــــڕە

---

(1) کتکێ کەمۆ: کتکێ مالا نەجمدینی بوو.

ئوسمانێ بنەمالا چەمکا، کەوەکێ بەرکەفتی بۆ کورێ خوە عەبدولای(بابێ ئوسمانی و محەمەدی و ئەحمەدی) دگریت، لێ عەبدولا پێ خۆش نابیت و تامناکەتێ. ژ خافلەت ڤە کتکێ کەمۆ ل بێهنێ دهێت و کەوی دخۆت. سەید عەلی ژی پێدزانیت و ڤێ شعرێ پێ دبێژیت.

بۆ زانین: من ژ حەلیما سەید زاهری گولێ ببوو کتکێ کەمۆ ماسیێ عەبدولای خاربوو نە کەو، بەس دڤێ بەیتێ دا کەو هاتیە و بهزرا من کەو درست ترە، چونکی مالا ئوسمانی کەوگیربوون. ل رەدێ سویتە و دەریکێن کەوا هەبوون.

Zakho Centre for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

ئـــــــەو .... ســـــــەر دولاڤە[١]

ڕیـــــت و دۆخــــــین هلـــــــداڤە

تـــــــە پیرۆزبیـــــــت ئەو نــــــاڤە

[١] ل دەما ڤەهاندن و گۆتنا ڤێ شعرێ، چاڤێن سەید عەلی ب کەسەکی دکەڤن ل وان بیستانکێن ژێرییا مالا عەبدولایێ ئوسمانی یێ ل سەر دەستئاڤێ، ئێکسەر ڤێ مالکێ پێ دبێژیت.

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکۆلینێن کوردی

هەلبەت ڤێكرا هەمییا خرڕا ژ وانا[١]
كەسانێن خزمەتا ملەت كرین
ئێك ئێكە بۆ دانین كێل و نیشانا

---

[١] شعرا : سەدیق حەجی وەلی بیگدادی دیاری بۆ شاعر: سەید عەلیێ چەمسەیدی..

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەكۆلینێن كوردی

ناڤەرۆك

سەحكەن حنێرێن شاعری.................... ٧
بـەراهـی.................... ٨
دەستپێكەكا فەر.................... ١١
ژیان و بەرهەمێن "سەید عەلیێ چەمسەیدی".................... ١٥
هژمارا شعرێن شاعری.................... ١٩
شاعریا "سەید عەلی".................... ٢٠
داستانا مشكانێ.................... ٢٢
باب حەمە.................... ٢٩
گۆلا دورێ.................... ٣٠
جولەمێرگێ.................... ٣٢
كۆلندێ نەجمایێ.................... ٣٣
كتكێ كەمو.................... ٣٤

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخو بۆ ڤەكۆلینێن كوردی

چەمسەیدی
سەیدا عەلی
دیوانا

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکولینێن کوردی

مافێ چاپێ یێ پاراستیە بۆ ©
سەنتەرێ زاخۆ بۆ ڤەکولینێن کوردی

zcks@uoz.edu.krd +964(0)751 536 1550
Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ISBN 978-9-92-266109-4
9 789922 661094 >